

«Հառիսէլի մեղքիւրէտէն, կէրէք Պիւք-
րէշտէ, վէ կէրէք Մէմլէքէթէ յսին հա-

վի օլտուղու մահէլէրտէ հիշ պիր կիւնա սուլի վուգուլաթ օլմայրպ, ումուլ իսալգ բրէնսին պու հալի մէսայիպ իշթի մայինտէն իզհարը սասարը շատիմանի վէ մէսէրրէթ խտրէք, հէր քէս խանէլէրին սէ, իգատը գանտուի իլէ շէնիք իթմիշ, վէ տակէրի վէ էհալի թագըրը տախի, էլպիսէլէրինէ ալպիմի մէմուռնի յէթ վազ իլէմիշտիր:

«Պու հատիսէ ազըպինտէ, իտարէյի մուվազգաթէ թարաֆընտան ումուլ էհալիյէ խիթապէն պիր իլաննամէ նէշր օլտուռնէ օլտուղունտան, թէրճէմէսի պինյէ զիրտէ պէյան օլտուռն:

Սուրէի Էլմանսէ

«Բուժանլար,

«Նէտի սէնէտէն պէրու, էվրոպայա գարը իպրազ իլէտիկինիզ մուհապպէթ վէ ֆաղիլէթի վաթանիյէնէ տէյէճէք եօզ տուր լաքին, բէյալիյիզ օլտան բրէնսին էմրի ինթիսայնտա, միւզթէլայի պի պախիթի ալաւմալը իտինիզ չիւնքի, հուգուգ վէ հիւզաւաթը միլիյէնին բայմալ, վէ խարիճէն վէ տախիլէն Մէմէքէթէյն իթիպարընըն րէհիւնի մէրքէլի գէվալ, վէ սէրվէթի մէմէքէթին իրթիքնապաթ իլէ տիւշարը իսրաֆ վէ իզմիշլալ օլմասը, հէպ պու իտարէյի միւհիմէնին իծրաաթը մուգիրրէսինտէն օլմաղլէ, արթըգ պու կիւնտէն սօնրա, պու իտարէ գալգմըշ տըր:

«Բուժանլար, չիմտիյէ գատար տիւշար օլտուղունուգ սատէմէյի միհնէթ վէ զահմէթէ սապր իլէ թէհամմիւլիւնիւզին տէրէճէսինի պիւթիւն տիւնեայէ իպրազ իթտիւնիզ չիմտի բիյալէյի (գատէհ) սապր ութէհամմիւլ թաշմաղլա, էնտատընըզն շանընը իզհար, վէ անլէրին էվլատը օլտուղունուգու իսպաթ իտինիզ:

«Էյ սակէր, զայրէթի վաթանիյէնիզնի գըյմէթի գէման վէ մասլահաթըն ինապընա ֆայիզ մէֆիւէրէթ սիգէ լայըգ տըր: Տիւվէլի միւթէմէտտինէտէ, վէ ալէլ խուսուս Պէլէհիգատէ օլտուղու կիպի, պուրաճա տախի միլլէթին աւալալ վէ ուսուլի մէշրուէսինի, վէ սէրպէսթի իտարէսինի մուհաֆաղա իշին, սակէր վէ էհալի միւթթէֆիգ տիր:

«Բուժանլար, պիր էճնէպի բրէնսին ինթիսապըլա, մուգատտէմա մէմէքէթէյն տիվանընտա պուռնա տայիր իպրազ իլէտիկինիզ արգու հասըլ օլուր:

«Բուժանլար, չիմտի իմարէթ վէ քիւլէրի նիգամաթ վէ էմնիյէթի մէմէքէթի մուհաֆաղա իլէ պէրապէր, էրպապը հըրս վէ զազապըն թապիտինի (տէֆ իթմէք, ուզազլանտըրմազ) վաղիֆէյի մէմուրիյէթ ատտ իտէճէք տիր:

Բուժանլար, ճէնապը Հագգա քէմալը իսիւլուս իլէ միւթէվէքթիւլ օլմալընըզ քի, ահվալը աթիյէնիզ թէէմին օլտուռնէ տուր:

4866 շուպաթ 44.

Մէզքիւր իլաննամէնին զիրինտէ, եէնի հիւքիւմէթ, վէ եէնի վէքիլէրին իմզալարը վազ օլտուռնէտուր:

Շու միւնասէպէթլէ, պու տէֆա, լա թիւրքիտէ օլտուռնէ օլտան, Գուգապէյին իսթիֆասընը վէրտիկի կիճէնին ֆէրտասը կիւնիւ, հիւքիւմէթի մուվազգաթա տղասընտան միւսիւ կօլէսգօյա խիթապէն եաղտըզը պիր մէքթուպու տախի թէրճէմէ իտէրիգ:

«Մօնսիէ Ժէնէրալ.

«Մատամ քի եէնի հիւքիւմէթ թէշքիլ օլտուռնէ տուր, զանն իտէրիմ քի, արթըգ պէնիմ մէվուգիլիյէթիմ պիւնտէ տիր:

«Մօնսիէ, իտարէյի մէմէքէթէ մէմուր պուլունան հէր թագըրմ գէվաթ թարաֆընտան ալէնէն արգու վէ պէյան օլտուռնէմէպտէլէրին հիւսնի իծրաալը, տայիմա պէնիմ մէնվիի զամիրիմտէն պուլունուռնէ օլուպ, վէ հալեա տախի էօլլէ օլտուղուն սիզլէր պիւլիսինիզ զիրա, պէնիմ տախի գըյասըմա նազարէն, Մէմէքէթէյնին էմնիյէթի աթիյէսի, անճագ էճնէպիտէն պիր բրէնսին մարիֆէթիլէ հուսուլէ կէլէպիլէճէք տիր:

«Պէնիմ հիւսի իտարէմտէ, Բուժանլար բրէնսի օլտուղունա թէվիֆգան, հէմիշէ չուարգունուն գուվիլէտէն ֆիլիլէ կէթիլիմէսի գըմընտա շալըշտըրմը իսպաթէ գալըշմաղլըգա, զանն իտէրիմ քի ինթիյաճ եօզտուր իմտի, չիմտի պու տաղըգատա տախի, պէնտէն թարաֆա լազըմ կէլէն ֆէտաքէարըզըն քէաֆիֆէսինէ էզ ճան ու տիլ հազըր ու միւնթաղըր պուլունուռնէմու իզրար ու պէյան իտէրիմ:

«Մօնսիէ Ժէնէրալ, մատամ քի չու հատիւլէր վուգուա կէլիշլէր տիր, պիր ան էվիլէ մէմէքէթտէն չըգմազըլը արգու իտէրիմ:

«Նաշաաըն Բուժաննա (Աւլահ Պուղտան),

«Ալէքսանտր Գուգա»

Էվիլէ քի իլաննամէտէ, էհալի թաւաֆընտան, պիր էճնէպի բրէնսի հագընտա, զաթէն արգու կէօթէրիլմէքտէ օլտուղու պիլիթիլիթիթտէն պաշգա, Գուգապէյին քէնտի մէքթուպունտան, պիզգաթ քէնտիսինին տախի պինի նիյէթ վէ արգուտա պուլունուռնէ անլաշըլմաղտա տըր: տիմէք տիր քի, չու ինթիլլալն պիլ իթթիֆաթ օլմուշ օլմասընա, պուլունտան տախի պիր շիւրհէ հասըլ օլտուլիլը:

—Պու բաղար իրթէսի կիւնիւ, վիւքէլայի ֆէլսուսմ հագարաթը Տօլմա Պաղլէ սէրայը հիւմայունուռնա ճէլպ իլէ, Ջաթը հագրէթի խիլաֆէթբէնահիլէրի հագըր պուլունուռնէլարը հալտէ, ագտը մէճլիս իլէմիշլէր տիր:

—Արիսթիոս պէյ Պալթաճի իլէ նիհատ էֆէնտի պիրլըքտէ օլտուղարը հալտէ, պու չարշէմպիհ կիւն, իզմիր վէ գասապա տէմիր եօլարընը, հիւքիւմէթ թաւաֆընտան թէֆթիլ իտիպ, վէ պիթմիշ օլտան մահէլէրինին րէսմի քիւշատինի իծրա իլէմէքտէն իպարէթ իմիշ:

Միւմայիլէյն զաթլարըն չու եօլճուլուգլարընտան նիյէթ, իզմիր վէ գասապա տէմիր եօլարընը, հիւքիւմէթ թաւաֆընտան թէֆթիլ իտիպ, վէ պիթմիշ օլտան մահէլէրինին րէսմի քիւշատինի իծրա իլէմէքտէն իպարէթ իմիշ:

Թարիգը մէզպուրուն, միւմքին մէրթէպէ ազ վազըթ զարֆընտա, Ալաշէհիլէ գատար ինշասընա միւպաշէրէթ օլուռնուպ, վէ Արիսթիոս պէյ Այտըն եօլունու տախի թէվիլէ իլէտիթտէն սօնրա, լարօրթօսունու թիճարէթ նէզալէթի ճէլիլէսինէ թագաթիմ իտէճէք իմիշ:

—Պէյօղլու սէքէնէսինտէն, վէ Հայ Գաթօլիկի միւթէպէր ֆամիլիալարընտան օլտան Լ.Լ. նամ զաթ, 40 չաղլարընտա օլտուղու հալտէ, պու չարշէմպիհ կիճէսի սաաթ տօգուգ լատտէլէրինտէ, քէնտուլի խանէսի սարնըճընա աթարազ թէլէֆ իթմիշտիր:

Թարաֆըմըգա նազլ օլտունուռնա, կէօրէ, մէրգուլ գօնսօլիտէլի գուրօնլարը պէտէլինի, սարաֆըն պիրիսի մարիֆէթիլլէ թահսիլ իթտիլիլ իմիշ:

Գօլէրա վազըթլարընտա մէրգուլ պիր կիւն մէքթիւր սարաֆըն տիւքքէանընա կիտէրէք, 60 պին զուրուշուգ գուրօնու, սարաֆ օրատա պուլունմատըղընտան, ուշաղընա թէսլիմ իտէր, վէ արատան պիր գաշ կիւն կէշաթիտէ, սարաֆըն ուշաղը էօլիւր: վէ պատէհու մէրգուլ Լ.Լ. սարաֆտան չու մէպաղը իտատա իտէր իտէտէ, մէրգուլ տախի խապէրի օլմատըղն պէյան իլէ րէտա իտէր: վէ Հասըլ պէյիլէրինտէ նիզա չըգար, վէ սարաֆ մէրգուլմուն իտատասընտան գուրթուլմազ նիյէթիլլէ, թիճարէթէ արգու հալ թագաթիլլէ մուհաքէմէ իսթէր:

Մուհաքէմտէ սարաֆա պիր շէյ թէպէյիլին իթտիլէմտիկինտէն, քէնտիսինին իսթիլիթագ իտիլմէսի լազըմ կէլիլ: վէ իսթիլիթագ տախի բէք սըզըլտըղընտան, ութանըր, հիտտէթլէնիլ, վէ ախշամ օլուպ, Պէյ օղլունա չըգտըգտա, պիր մահէլտէ, չու խուսուսու հիքեայէ իլէտիթտէն սօնրա, «ինշալահ, պէնտէ էօլլէ պիր շէյ եարայըմ քի, ճիւմէլ ալէմ իշիթսին» տէր, վէ իշիթէ, օլ կէճէ մէքթիւր ճիւնայէթէ ճիւրաթ իտէր:

Պաղըլար պու վազապը պիր ազ տահա ֆարգըլ սուրէթտէ նազլ իթմէքտէ տիրէր:

Մէրգուլմուն ճէնագէսի պիւլիւք զիյնէթ իլէ գալտըրըմըշ տըր:

—Չարշէմպիհ կիւն, սաաթ լատտէլէրինտէ, իսթանպուլտա եըլտըգ խանը արգատընտա քէպին օլուպ, սագաթ օլմասը ճիհէթլէ պիր վազըթտան պէրու գալալը օլտան Պալթաճի խանը, քէնտու քէնտուլէ եըզըլտըղընտան, ալթընտա պուլունան տիւքքէանլարտան վէ եախօտսօգազտան կէշէնլէրտէն, պիր իքի քիշինին սագաթլանտըղը իշիթիլլէտիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւնքի կիւն Գալաթիոսա լնդհանուր ժողով թէճէմիւ իտիւ, 55 նէֆէր երեսփոխան հազար պոլսոնտուղու հալտէ մէճիւ քիւշատ օլունմուշ, վէ էվէլա, Գաղաթական ժողովտան իսթիֆա իթմիշ օլան 9 նէֆէր ազա եէրինէ եէնիլէր ինթիսապ իտիւմէսի սէօնպէթի աշլուրդտա, պաղլար, շուարգասը ալունամայան իսթիֆալարըն սէպէպլինի անլամագ իսթիմիշլէր, վէ պաղլար տախի, կիւյա, «անկարեա» սուրէթիլէ պիր խըտմէթ օլմասընտան պաշգա պիր էսասլը սէպէպ վարտըր կիպի, պէշինճի, ծնունճու վէ պէլքիտէ ելւզիւնճիւ տէրէճէտէ օլան ուֆաթ թէֆէք սէպէպլէրի մէյտանէ կէթիւմիշլէր, վէ չօզլար տախի իզնա օլարագ, լազըմ կէլէն տօգուզ աղանըն ինթիսապընա գարար վէրմիշլէր, վէ գուրալար վէրիտիքտէ, 7 նէֆէրի էքսէրիյեթի արա իլէ ինթիսապ օլունմուշ, վէ 2 նէֆէրի գալմըշտըր քի, թէքմիլ օլունգտա, իսթիլէրինի պէյան իտէրիլ :

Շու ումումի մէճիւտէ գուհուրա կէլէն մէպալթտան էքսէրիլին մանեասը շէյլէրտէն իպարէթ օլունգտան, պէյանընա տախի ինթիսապ կէթիւմիշլէր իտէքտէ, սրբազան պատրիարք հայր հաղլէթլէրի թարաֆընտան թէքէլիւմ վէ թէլաֆիլուզունա ճէսարէթ օլունման պիր հիւքմի դարիպիլէ . . . Ստեփան պէյ թարաֆընտան վէրիլէն տիգգաթէ շայան ճէվապըն մուխթասարէն պէյանընը, հիշ տէյիլ իսէ, թարիլէրէ պիր սէրմայէ պըրագմագ նիյէթիլէ, պէյան իտէրիլ, Շէյլէքի, զաթըն պիրիսի, Գաղաթական ժողով ազալըրընտան իսթիֆա իթմիշ օլմասընա պիրինճի սէպէպ, մէքքիւր ժողով ազալարընըն, կրօնական մատտէլէրէ տախի գարըշարագ, սրբազան պատրիարք հայրա սօրմաղըրըն, էրզուրում քանանասընըն ճէգասընը թէրթիպ իյլէմէսինի ատտ իլէ պահա իյլէմէսինտէն գուլիլէթ ալըպ, վէ միւնասէսէպէթ ալտըրարագ, միւշարիլէյի սրբազան հայր հաղլէթլէրի շու մաէլտէ պիր հիւքմ պէյան իյլէմիշ տիր, եանի, —րուհպան սընթընտան հէր գանդիսի օլուր իսէ օլսուն, վէ հէր գանդի գապահաթ վէ ճիւնհա վէ ճիւնայէթտէ պոլսոնտուր իսէ պոլսոնտուն, հիշ պիր վաղըթտա էօյլէ պիր րահիպ, աշխարհականլար տիւմանընա չըգարըլարագ, աշխարհականլար մարիֆէթիլէ մուհաքէմէսինէ պագըլամագ, վէ լազըմ կէլէն սիճիլի վէրիլէմէք իմիշ. զիրա, աւանդութիւնլարըմըգա վէ խրիսթիանլըղա գարըշ իմիշ, րահիպլէրին շէրիսթընը անճագ րահիպլէր քէսիպ, վէ սիճիլէրինի տախի անճագ օնլար վէրէպիլիլէր իմիշ . . . :

Վա՛յ պիղիմ պաշըմըգա էօյլէ իսէ քի, ծնագուղունճու ասըրտա եաշամագտա օլունգտանմուղ թագտիրտէ, սանամաղրական պիր պատրիարք իսանընտան, պէյլէ հէր միլլէթ վէ հէր հիւքիւմէթին թէհայիւրիլինի մուհիպ օլունճու պիր հիւքմ իշիթմէք պէտպախլըղը բէնչէսինտէ պոլսոնմագտալըղ. լաքին, հէլէ շուսուն իլէ ճիւզիճէ թէսէլի օլունգտա քի, հէր նէ գառար պաշ-

գալար թարաֆընտան տախի, սրբազան հայրըն մէքքիւր լազըրտընա ճէվապ վէրիլէճէքտի իսէտէ, Ստեփան պէյ բէք կիւզէլ պիր ճէվապ վէրտիքտէն սօնրա, մէքքիւր մէսէլէնին տէֆայի ախէրէ թէրք իտիւմէսինի թէքիլէթ իթմիշ, վէ մուհիպլինճէտէ սիւքիւթ օլունմագլըղ ճայիլ կէթիւլիւշտիր, եանի, միրի միւմայիլէյի շու մաէլտէ պիր ճէվապ վէրմիշ տիր, —րուհպանլարըն գապահաթլարընա կէթիւ, եա հիւքիւմէթէ. եա միլլէթէ, վէ եախօտ րուհպանճա մուհաքէմէլէրինէ պագըլամագ, հէր գանուն ունիգամըն իգթիլգասընտան տըր. ֆագաթ, նէ լազըմ տըր ուզաղա կիթմէք, մէկէրչի պիլ շիմտի սանամաղրական տէյիլ միլիլ, վէ սրբազան պատրիարք հայրտա սանամաղրութիւնուն համիսի տէյիլ մի տիր, վէ սէօյլէտիլքլէրինիտէ Սանամաղրութիւնա թէվիֆիգան սէօյլէմէքտէ տէյիլ մի տիր, իմտի, սիւալ իտէրիլ, մէկէրչի, Սանամաղրութիւն անքեամընճա, տէյիլ պիր բաբաս եա վարդապետ, հաթթա քէնտիլէր կիպի պիր բաթրիք վէ պիր հայրապետ տախի, պիր թագսիրաթտա պոլսոնտուղլարը, վէ եախօտ ալէյիլէրինտէ թէյէքքի գուհուրա կէլտիլի թագտիրտէ, մուհաքէմէլէրինէ լնդհանուր ժողով պագաճագ տէյիլ մի տիր, վէ լնդհանուր ժողովունտա էքսէրիլէթի աշխարհականտան միւրէքքէպ տէյիլ մի տիր. իմտի, պիլգաթ քէնտիլէրին մուհաքէմէլէրինէ տախի աշխարհականլար հաքիմ օլապիլտիլքլէրի հալտէ, սայիր րահիպլէրին հազընտա սէօյլէտիլքլէրին քեաֆիթսի չիւրիւմիւշ օլմագ մը . . . :

Սրբազան պատրիարք հայր հաղլէթլէրի, քէնտիլէրին Ռօմտա տըր գանն իթմիշ տիր կիպի, քիմ պիլիլ քիմտէն տէրս վէ ճէսարէթ ալարագ, կէրչի էվէլ մէգալաթը մէգպուրէյի մէգմուշի իրթիքեապէ ճէսարէթ իյլէմիշ, ֆագաթ սօնրատան, կէթիւնիլք քի, իսթանպօլտա, պիր լուսաւորչականիլէ սահմանաղրական լնդհանուր ժողով նէգալինտէ պոլսոնտուղուն տէր խաթըր իլէ, էմրի պասիլէթէ րիայէթէն, քեամիլէն սիւքիւթի իթիլիսապ իյլէմիշ տիր. լաքին, Ալա՛շ վիլէյտիտէ, էօյլէ պիր ազլ ու ֆիքրէ մուզայիլէլիֆաղը, պաշգա պիր տահա տիհանլարընա ալմայայտըլար . . . :

Վէլնասըլ, պիր իքիայտան պէրու, Գաղաթական ժողով իլէ կրօնական ժողովուն պիր պիրինէ տիւշմէսինի մուհիպ օլմագտա օլան շու «էնքիլիսիօն» տէվրի մէսէլէսի, տիւնքի կիւն օլ սուրէթլէ պաշ կէթիլէրիպ, վէ օլ հալտէ գալմըշ տըր :

—Պու կիճէ Նաուճ թէլաթօսունտա, տիւնքի իլան իթիլիլիմիլ Յովսէփ Գեղեգիկ նամ օլուն օյնանըմը, վէ Որթմէք օյ անճուէր երիտասարդլարը թարաֆընտան իղհար օլունան իլյապաթ վէ համիլէթ, շայանը թագտիր պոլսոնտուղտան պաշգա, տիլին Արուսեալըն օգուտուղու պիր միւէսսիր նուլթգ, վէ իպրագ իլլէտիլի ճէսարէթ վէ պէլաղէթ տախի, ճիւմէ թարաֆընտան թահսին օլունմուշ տուր :

Վէ սէնա իտէրիլ քի, մէմուլիմիլ իւզ-

րէ, խայլիճէտէ թէմաշէկեան հազր պոլսոնմուշ տուր :

—Միլլէթիմիլ թարաֆընտան Չարսանճագլարըն հալլէրինէ վագըթ օլմագ նիյէթիլէ, ճաֆերեան էֆէնտի եէրինէ կէթուտէրիլէճէք օլան հաճի վարդան աղա, սէմթի մէմուրիլէթինէ եօլճու օլմուշ տուր :

Ձանն իտէրիլք քի, մէրգում զաթ, Մուշ վանքը վարդապետէրինին պոլրաշա ճէլլիլէրի իլէ, իօրեան արթ. Միլլէրտիլ վարդապետին մէքքիւր վանքտա րաշաթ իթտիրիլմէսի էմրի սամիլէրինի տախի պէրապէր կէթիլլիւմիւշ տիր :

Վարդան աղա Չարսանճաղա կիթտիքտէ, Ալա՛շ վիլէյտիտէ, ճաֆերեան էֆէնտի թարաֆիլիլէրի թարաֆընտան պիր մուարագա չըգարըլմայայտը Պիլճէ, վարչութիւն թարաֆընտան, պիր թէլէկրաֆ շէքիլէրէք, ճաֆերեան էֆէնտիլին տախի հաճի վարդան աղա իլէ պիրիքտէ պոլսոնմագտա էմր ու թէնպիլի օլունտա իտի, զանն իտէրիլք քի ազըլլըլը օլուր իտի :

Քէմալի մէմուրիլէթլէ պէյան իտէրիլք քի, համա օլսուն, իքիսէնէտէն պէրու ուզանմագտա օլան Ձէյթուն մէսէլէսի պիլթմիշ տիր. շէյլէք քի, իշիթտիլիմիլէ նապարէն, Ձէյթունլուլարըն պէքլէմէքտէ օլտուղլարը էմրի ալիլէր սատըր պոլսոնմուշ, վէ մաէլի տախի, գասապալի մէգպուրտան տախի, սայիր եէրլէր միսիլու, նիգամէն լազըմ կէլէն վէրիլլէրին հագգտիլլէթ իւզրէ թահսիլի, վէ Մարաշտա պոլսոնան 5 նէֆէր մահպուսինտէն 3 նէֆէրինին թախիսի, վէ 2 նէֆէրինին եինէ օրատա գալմասընտան իպարէթ պոլսոնմուշ տուր :

Ինշաուլա՛ Սայէյի իլիլաֆէթիէնա հիլի հաղլէթի թէպաարէրվէրիտէ, ճէվաթ րաշա հաղլէթլէրի լուլթ ու հիմմէթլէրիլէ, մահէլլի մէգպուրտա, վէ ճիւ վարլարընտա տախի ասարը մէտէնիլլէթ, միգտարի քիֆայէտէ կէթիլլէթէ, վէ սէֆիլ էհայիսի ճէպէլիլքտէն, շէհրիլք հալինէ կիլէրէք, քէսպիլ սէրվէթ, վէ նայիլի սէատէթ օլմայա պաշլար :

Տէվլէթլու ճէվաթ րաշա հաղլէթլէրի տախի, վարագատա պէյան օլունտուղու իւզրէ, կէլէն ճիւմա իրթէսի կիւնիւ սէմթի մէմուրիլլէթլէրինէ ազիւմէթ պոլսոնմուշտար տըր :

—Ծաղիկ նամ րիսալէյի մէմուրէհէ պիր այտան պէրու իսթանպօլտա թապ ու նէշր օլունմագտա օլուպ, վէ հէր տէֆասընտա տիգգաթ վէ միւթալապաշա շայան պահալար տէրճ իլլէտիլիլլէտէն, պիր նիւմունէ օլմագ, վէ էհիլ քիթապէթին նագարը րաղպէթինի տալէթ իլլէմէք նիյէթիլլէ, շու աթիտէքի պիր պահալընը, այնէն տէրճ իտէրիլ :

Ծագելով իբր գուտուր վարորդ, պի-
րինձիսի օն պէշ կրնտէ եալընը պիր տէ-
Ֆա աչընը, վէ իբրինձիսի տախի քէնտի
րայինայը թայիպէսինի բէք պահալը
աւթմասը տըր. եօխսա, պիր թագըմ
պէտպուլ գայէմէրէ նիսպէթլէ, իթիպար
ու թէշվիգաթ սագսըլարընը, էն ալեա-
սընտա հըֆը օլունսա սէգատըր:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԿԱՆՆԻ»

Կ. Պոլիս 2 Փետր. 1866

«Ազնիւ Ծագիկ»

«Ո՛վ կրսէ թէ ամէն նորահնար գիւտի
մէջ, որ գիտութիւններու ծնունդն է,
սատանային մատը կայ, — նիւման էֆէն-
աին: Ո՛վ կը բանադրէ և կը հալածէ դա-
րուս գիտութիւնները, որ գիւտներու
աղբիւրն են, — Հոգի մի Ս. Պապը. նիւման
էֆէնտին Մէքքայի ճամբան է, Ս. Պա-
պը իր խարխուլ գահին վրայ. Չարմանա-
նայի՝ հակապատկեր. Եւրոպա, քաղաքա-
կըրթութեան կեդրոնը, իր լուսաւորու-
թեան բանադիրը կը պահպանէ եւ կը
պաշտէ, թուրքիա, սոյն լուսաւորութեան
աշակերտը՝ անոր թշնամին կարտաքսէ:
Այս պարագայիս մէջ աշակերտը իր վար-
պետը կը գերազանցէ և Վ. Ապտիւլ Ազիզ
քաղաքավարական դաս մը կընծայէ Վ.
Նախիթօնի:

«Բայց այս առաջին անգամը չէ որ
թուրքիա ազատամարտութեան և կրօնական
թողութեան դաս կուտայ Եւրոպայի,
որուն պատմութիւնը խանձած է հաւա-
տաքնութեան խարոյկներով, որուն
պատմութեան էջերը ներկուած են մի-
լիօնաւոր անմեղներու տրիւնով: Դարեւ-
րէ ի վեր պապական կղերը սատանան կը
կարծէ տեսնել երբ բան, լոյս, հանձար,
գիւտ և գիր տեսնէ: Երբ հզօր է՝ այս
սատանան կը բռնէ կ'այրէ, երբ տկար է՝
կը բանադրէ: Իսկ նոյն պահուն սատա-
նան կրակ ու բոց կը փչէ և մինչև ան-
գամ իր թշնամիները կը լուսաւորէ, հոգ
չէ, թշնամին աչքը կը գոցէ ու նորէն կը
բանադրէ: այս է իր սկզբունքը: Սակայն
ցաւալին այն է որ ի վաղուց անտի Եւրո-
պայի քանի մը պետութիւնները սատա-
նային հալածութիւններու կ'աշխատին և
քաղաքակրթութեան տեսարանին վրայ
միմասական գեր մը կը խաղան և ստէպ
ժողովուրդները խնդաղեւելով կը պատրեմ:

«Բայց միջին դարու պատմութիւնը
կը նայիս որ ժան տ'Ալքը Դաղդիա կ'ազա-
տէ Անգղիոյ լուծէն և յետոյ վհու կի տեղ
կ'անցնի և խարոյկի վրայ կ'այրէ: Ժան
Հիւս, որովհետեւ կը խորհի, սատանայ
է, և իբրեւ մահապարտ կրակի կը մատ-
նուի: Ինչ՞ հակասութիւն. երբ Գորնէյ Ս
իր Սէրը կը ծրագրէ, կրանտիէ, ըստ ո-
րում ազատամիտ է, Ռիշլիէօի հրամա-

նաւ բոցերու մէջ ողջ ողջ կը տապկուի
իբրեւ սատանայի որդի: Մինչդեռ Ֆիլա-
վիօ նաւուղիքը (boussole) կը կատարե-
լագործէ և Գօլոմպոս անոր շնորհիւր նոր
աշխարհ մը կը գտնէ, հաւատաքնութե-
թեան տեսանք իր դահճապետ Թօրքմա-
տայի ձեռքը երկու հազար սատանայի
գաւակներ օր մը կրակին մէջ կը տոչորէ:
Կու թէմպէրիկի գիւտը Լուտէրի ձեռքը
տապար մը դարձած՝ անով Լուտէր Ս. Ս.
Պետրոսի բանալին նոր և հին աշխարհի
գանձուց բանալին համարող զուարգա-
դէմ Պապին ձեռնարկած հիանալի տա-
ճարին հիմը խախտելէն ետեւ՝ Կալիլէ,
Երկրային շարժման հրետորը, պապական
իշխանութեան կը զրպարտուի իբրեւ սա-
տանայ ու յիմար և բանտի մէջ կը ծըգ-
նի: Երբ Մօնթէյն բարոյական և քաղա-
քական տեսութիւնները կը յօրինէ,
Թասսօ խաչակիրներուն արիւթիւնը
կերգէ, Պաքօն գործնական իմաստասի-
րութեան օրէնքը կը հաստատէ, պապա-
կան Գաղղիան Լուտէրի աշակերտները կը
հալածէ, կը բանտարկէ կամ կը սպաննէ
... Ինչ հարկ կայ հեռուն երթալ.
Երբ հարիւր տարի առաջ տ'Ալքապէր և
Տիօրօ գիտութեանց շտեմարան մը կը
պատրաստէին, Գօնտորսէ իր բանական
արձանին հոգի տալու կ'աշխատէր, երբ
Գանդ Գալիլէ իրաւունքը կը վերա-
հաստատէր և վօլթէր ազգաց ոգին կը
նկարագրէր, ահա Շուէտի գաւակ մը՝
Սվեդենպորկ անուն վհուկներու վարդա-
պետութիւնը կը քարոզէր և ուրուա-
կաններու հետ կը բանակցէր: ...

«Ուրեմն դարմանք չեն եթէ նիւման
էֆէնտին շոգին սատանային շունչը և ե-
լեկտրական հեղուկը անոր երակը համա-
րի, քանի որ (թո՛ղ Ս. Գիրքը և Ս. Թով-
մաս, որ տեղ մը կրսէ թէ՝ սատանաները
կենդանիներու դէմքով կը ներկայանան,
կրնան անձրեւ, կարկուտ, հով ու կայ-
ծակ բերել և այլն) թո՛ղ Ս. Պապը, որ
սատանային դէմ շանթ եր կարձակէ, թո՛ղ
Պ. Չամուռճին որ սատանայադաւան է,
ինչպէս որ Շահրէգի դէմ կը պնդէ:») Ա-
ւան Գարտէզ ճիւղայներու գիրքին մէջ
քանի մը տարի առաջ կրսէր «Սատանա-
յին ոգին բարոյական և նիւթական աշ-
խարհին վրայ միշտ կը ներգործէ, նիւթը
և միտքը կը ներշնչէ և բնութեան մէջ
մեծ զօրութիւն մը կը կազմէ»:

«Սատանայ և հրեշտակ, խաւար և
լոյս, աւերորդապաշտութիւն և բանա-
կանութիւն, գերբնական և բնական,
այս երկու բաները թէ և ի բնէ իրարու
հետ չուն ու կատու են, սակայն արդի
քաղաքակրթութիւնը կու գէ որ իբր եղ-
բայր ու բոյր քովէ քով գահակալեն: ...
«Քանչեւի՞ք քաղաքակրթութիւնը»

ՎՐՈՅՐ

(1) Տես մեղու թիւ 124—1864

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

1866 Փետրոս 27 Կիրակի ԳԻՉԵՐ ԺԱՄ 21/2

ՊՈԼԻԿՏՈՍ

ՎԿԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ուրբեմն Պ. Գալիլէյի էֆէնտին

Ումարը քի, շու ետարն ախշամ մէզ-
քիւր թէաթրօտա օյնանըլաճագ օլունուն
եալընը խամի, վէ խուսուսիլէ միլէթ
վէ վաթանըմըգա տայիր պուլունմասը,
խայլիճէ թէմաշէկեան ճէլպ իտէճէքտիր:

ԻԼԱՆԱԹԸ ԲԷՍՄԻՑԷ

Տէր սէտաթթաթ վուգու պուլան
հարիւր քէպլրաթ մուսապ օլան միւհ-
թաճիլէ իլանէ օլմագ իւզրէ, մէմալիքի
մահրուսէյի Շահանէ տէն իթա օլունան,
վէ խարիճտէն վերուտ իտէն մէպալիլին
մըգտարը, պու կրնէ տէկին օն պիր պին
պէշեիւզ քիսէյէ պալիլ վէ բէսիտէ օ-
լարագ, պուլուն խայլիճէսինին տէֆ-
թէրլէրի թօրտան վերուտ իլլէմէսինտէն,
իլանէ վերէնլէրին խամի միւֆրէտաթ
իւզրէ եազըլուպ իլան օլունմասընտան
տօլայը, պիլզարուրէ քեաֆֆէսինին ի-
լանը եթիլէմէյիլպ, թէէիլիր իթմիշ
տիր, թէտախիւլուտ գալան վէ պուլունտան
պէօլլէ վերուտ իտէճէք օլան մէպալիլին
տէֆթէրլէրի բէյ տէր բէյ թանդիմ վէ
նէշը օլունաճագ տըր:

1282 չէվլալ 19

Պէյքօզ տէպալաղլանէսինին լազըմէսի
սի իլին միւ պալեա օլունաճագ օթուզ պին
ատէտ Անաթօլու կէօնիւ իլէ օն պին
ատէտ Գրըմ կէօնիւնիւն տէֆայի սա-
նիլէ օլարագ մահը հալին երկիրսի սէ-
քիլինձի բազար իրթէսի կիւնիւ միւնա-
գասար իճրա օլունաճագընտան, իթայա
թալիպ օլան զէվաթըն եթվի մէզքիւրտէ
Տարը Շուրայը ապքէրիլէ կէլմէլէրի:

—Տէրի սատաթթաթ պուլունտան տա-
քիլի շահանէ հազրէթլէրի իլիւն իտա-
րէի մախուսէսի մարիֆէթ իլէ թապիլ
վէ իմալ էթտիրիլմէքաթ պուլունտանա-
նը աղիլէ, հուլուլ իտէճէք սէքսէն իբի
սէնէի թուլիլէսինտէ լիւզուլի օլաճագ
պուլոտայըն իւճրէթի թահիլէսինին
միւնագասար իճրա օլունաճագընտան օլ
վէճճ իլէ մէզքիւր տաղըզը թահն վէ
իթայա լաղիլ օլան զէվաթըն, իշպու-
շուպաթը թուլիլին 28 ինձի բազար իր-
թէսի կիւնիւ, սաաթ ալթըտա Տարը
Շուրայի ապքէրիլէ կէլմէլէրի իճապ ի-
տէր:

22 Շուրայ 1866

Պապը Մէրսիլէյէ

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՄԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊՈՍԱԼԵՍԻՆՏԷ,
ԳԵԹ-ՊԱՆԻՏԱ ՅՈՒՐԱԹ ԵՈՒՏԱ, ՏՈԹՈՒՐԱՅ ԱԳՏՈՒԼԱՅ
ՊԵՐՏԵՐԷՐ ԳԱՐԵՐԵՐՏԱ ՆԻՄԵՐՈ 349.